

Peter Dass og ungdomstid på 1600-tallet

Videregående

Portrett av Petter Dass, Thyge Matthiasen, c. 1650, Oslo Museum.

Til læreren

Målet med dette undervisningsopplegget er å gi elevene innsikt i barokken, og hvordan den kom til uttrykk i Norge på 1600-tallet

Kompetansemål

[Norsk, Vg2, studieforberevende](#)

- lese og tolke tekster fra 1500 til 1850 i kulturhistorisk kontekst og drøfte hvordan de er relevante i dag

Vurdering

Bruk [Udanningsetatens vurderingsressurser](#) for vurdering

Gjennomføring

Start timen med å spille av [Barokk Boreal sin avspilling av Peter Dass sin salme Det Siette Bud](#) (hvis mulig). Ikke avslør hva den handler om. Det kan du gjøre når elevene er i gang med å analysere teksten.

La elevene bruke 10-15 minutter til å bli kjent med barokken, enten gjennom tavleundervisning eller digitale læringsressurser. La del ut de fem første versene av Det Siette Bud», og la elevene analysere.

Digitale ressurser om Petter Dass og barokken

[Petter Dass-museet](#)

[Petter Dass på store norske leksikon](#)

[NDLA.no sine fagsider om barokken](#)

Hele teksten til Peter Dass sin salme [Det Siette Bud finner du på Bokselskapet.no](#)

Skillingsviser kan brukes som alternativ til Peter Dass sin salme. Skillingsvisene var populære sanger som ble sunget i Norge til hverdags. De gav både trøst, håp og på 1600-tallet var de også ofte moralsk oppbyggelige. På nettsiden for databasen med bevarte norske skillingsviser er det mer om dette: <https://skillingsviser.no/>

Portrett av Petter Dass, Thyge Matthiasen, c. 1650, Oslo Museum.

Til eleven:

Oppgave

Dikterpresten Peter Dass skrev på slutten av 1600-tallet andaktsboken «Katekismesanger». Den kom først ut i 1715, men sangene i den er typiske for barokken. Ta utgangspunkt i de fem første versene av sangen [Det Siette Bud](#), som handler om hor.

Hvilke litterære virkemidler fra barokken kjenner du igjen i sangen?

Det Siette Bud.

Du skal ikke bedrive Hoor.

Siunges som:

Den bekendte Søvren Tvillings Vise:

Hør til Fattig og Rige &c.

1.

Om Horeri at tale

Befaler Siette Bud;

Den Synd har længer hale

End vel kand siges ud,

Den øves ey allene

Paa to og tre slags Viis,

Men er i mange Greene

Som tykkest Klunger-Riis.

2.

Part legger sig hos Skiøger,

Og bruger dem i Fleng,

Part andres Koner søger,

Og smitter ægte Seng,

En Parti sig besover

Med næste Slegtninge,

Part gjør det, som er grover,

Og blander sig med Fæ.

3.

En Part med unge Enker

Bedriver sin U-tugt,

Part ere Jomfru-Krenker,

Taêr den forbudne Frugt,

Part med hooragtig Miiner

Forbrækker Kyskheds Kar,

Det var de skønne Liiner,

At Dalila hun bar.

4.

En Deel sig og bemænger
    I Sodomiters Skam,
De paa sin Krambo henger
    En ret forbandet Kram;
En Deel og vel befugter
    Sit eget syndig Kiød,
O hvilke Satans Frugter!
    O Vee! ô Skam! ô Nød!

5.

Jeg mig nu først henvender
    Til dig, du kaade Dreng,
Hvis Fod saa flittig render
    Til Horens Huus og Seng,
Hvad har du der at gjøre?
    Er det din rette Vey?
Du skal det see og høre,
    Det gaar u-straffet ey.